

Arbetsmiljö

Det finns många risker på en byggarbetsplats. Det första man tänker på är ofta risken för olyckor som att falla ner från ett tak eller en byggnadsställning eller att tappa kontrollen över en maskin.

Lite damm är väl inte så farligt?

Byggnadsarbetare har en ökad risk att drabbas av arbetsrelaterade sjukdomar. Arbetet är fysiskt tungt och medför dessutom många kemiska risker. Tunga lyft kan ge både akuta skador och sjukdomar i form av förslitningar efter många år i yrket.

Det damm som uppstår är också ett hot mot hälsan. Redan dammet i sig är farligt, men dammet kan även innehålla rester av cancer-, allergi-, eller astmaframkallande ämnen. De kemiska riskerna kan i vissa fall vara akuta men vanligast är att de kommer smygande och visar sig först efter flera års exponering.

Foto: IVL

Var och när dammar det?

Stambyten är något som dammar mycket.

ROT-arbeten är också dammigt.

Nybyggen då, hur dammigt är det där?

Foto: IVL

Foto: IVL

KOL (stendammslunga) tar 2 000 liv varje år

Studier har visat att byggnadsarbetare har en ökad frekvens av KOL, kronisk obstruktiv lungsjukdom. KOL drabbar framförallt rökare men även byggnadsarbetare som är ickerökare. Fler än 2 000 personer dör varje år i Sverige i KOL.

KOL innebär att lungornas syreupptagningsförmåga minskar. Man orkar till slut vare sig med sina fritidsaktiviteter eller sitt arbete. I tidigt skede kan KOL förväxlas med astma då symptomen liknar varandra. Det finns ingen behandling som kan hejda sjukdomen, men med rätt hjälp kan symptomen lindras.

Foto: IVL

Eftersom mycket av det damm som finns på byggarbetsplatser innehåller kvarts finns det risk att man drabbas av silikos (= stendammslunga). Ofta tar det 10 till 30 år från exponering tills dess att sjukdomen visar sig. Silikos ger nedsatt lungfunktion och ökar belastningen på hjärt-kärlsystemet.

Både silikos och KOL är dödliga sjukdomar.

Arbetsmiljöplan!

Byggherren är ansvarig för att en arbetsmiljöplan upprättas.

Arbetsmiljöplanen ska innehålla de regler som ska tillämpas på byggarbetsplatsen och en beskrivning av hur arbetsmiljöarbetet ska organiseras.

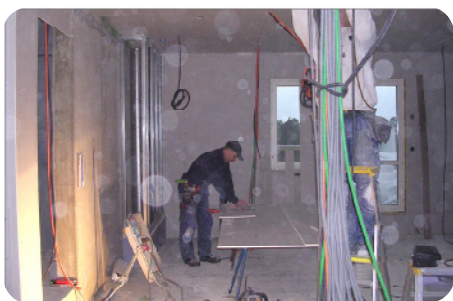
Hur fungerar arbetsmiljöplanen hos er?

Används den och anpassas den allteftersom bygget fortskrider.

Finns det risker med damm och hur kan man i så fall med hjälp av arbetsmiljöplanen åtgärda dessa risker?

Uppgifter om Projektteam	
Adress till bygghuset	
Bygghuset	Adress
Koordinatör till bygghuset	
Adress	Adress
Kontaktuppgifter till bygghuset	
Adress	Adress
Adress	Adress
Byggherre	
Byggherrens namn	Adress till byggherren
Byggherrens telefonnummer	
Adress till byggherren	
Byggnadsrevidering	
Byggnadsrevidering	Byggnadsrevidering
Byggnadsrevidering	Byggnadsrevidering
Projektering	
Projektering	Projektering
Projektering	Projektering
Entreprenör	
Entreprenör	Entreprenör
Entreprenör	Entreprenör

Foto: IVL

Hur dammigt får det vara?

Arbetsmiljöverket har regler för hur dammigt det får vara i arbetsmiljön. De kallas hygieniska nivågränsvärden och halterna räknas som medelvärden över en hel arbetsdag. Men även om detta innebär att föroreningshalterna i luften får variera över dagen, är det inte önskvärt att halterna överskrider ens vid kortare moment.

Foto: IVL

...och hur mäter man?

Hur dammigt det är mäts med olika typer av provkassetter vid en exponeringsmätning. Arbetstagaren får då bära en pump och ett filter under en arbetsdag.

Foto: IVL

Gränsvärden för:

- Allt damm oavsett typ
- Speciella ämnen som kan finnas i dammet

Dammet är olika farligt beroende på vad det innehåller. Därför finns det ett gränsvärde som gäller allt damm oavsett vad det innehåller, och speciella gränsvärden för sådana ämnen där man konstaterat hälsoeffekter redan vid lägre halter, t ex för kvarts, trä och cancerframkallande ämnen.

Gränsvärden

Damm, oavsett typ:

Inhalerbart damm 10 mg/m³

Respirabelt damm 5 mg/m³

Trädamm:

Inhalerbart damm 2 mg/m³

Kvarts:

Respirabelt damm 0,1 mg/m³

Gällande gränsvärden

Tabellen redovisar gränsvärden för olika slags damm som kan vara aktuella på en byggarbetsplats.

Med inhalerbart damm menas partiklar av alla storlekar som följer med in i svalget när en människa andas. Respirabelt damm är den fraktion av det inhalerbara dammet som passerar vidare förbi svalget ner till de finaste delarna av lungan.

Vid en exponeringsmätning bör man ligga på ca 50 % av nivågränsvärdet för att vara "säker" på att ingen blir exponerad för halter över gränsvärdet.

Foto: IVL

Tål byggarbetare 200 ggr mer?

Dessa halter kan jämföras med de krav som Naturvårdsverket ställer på vanlig utomhusluft. För att begränsa antalet personer som riskerar att dö i förtid, har man beslutat att dammhalten som högst får vara $0,05 \text{ mg/m}^3$. Den gränsen är 200 gånger lägre än vad som gäller på en byggarbetsplats.

Gränsvärdena för arbetsmiljön finner du i Arbetsmiljöverkets författningssamling: Hygieniska gränsvärden och åtgärder mot luftföroreningar, AFS 2005:17

Vad kan man göra åt dammet?

Vad skulle ni kunna göra på er arbetsplats för att minimera dammbildningen?

Vad skulle ni kunna göra för att minska spridningen av det damm som bildas?

Det bästa är om man kan välja en arbetsmetod och arbeta så att det inte bildas och sprids damm.

Det näst bästa är att fånga dammet vid källan innan det sprids vidare. För detta krävs väl fungerande integrerade utsug på maskinerna.

Genom inplastning kan man förhindra att dammet sprider sig till andra delar av bygget. Luftrenare kan komplettera andra vidtagna åtgärder för att sänka dammhalterna i luften.

Rutiner för vem som ska städa samt när och hur det ska göras. Använd kratta och industridammsugare, det dammar betydligt mindre än sopborstar.

Ordning och reda på arbetsplatsen minskar risken för olycksfall!

Foto: IVL

- Utsug på maskinerna
- Plasta in dammande delar av bygget
- Installera luftrenare på arbetsplatsen
- Rutiner för städning – kratta och dammsugare bättre än sopkvast!

Vilka andra arbetsmiljörisiker finns på bygget?

- Tunga lyft
- Buller
- Fall (1/3 av olycksfallen)
- Vibrationer
- Stress

I en enkät genomförd av Svenska Byggnadsarbetareförbundet år 2001, upplever 77 % av 21-30-åringarna och 93 % av 31-40-åringarna att arbetet är stressigt. Den som är stressad känner ofta att man inte "hinner" skydda sig.

Ska det behöva ta längre tid att arbeta tryggt och säkert?

Vilka är bristerna i den utrustning som finns på marknaden idag?

Finns det några bra exempel på åtgärder som du vill rekommendera andra?

Foto: IVL

Vad kan man göra?

99 % av byggnadsarbetarna anser att arbetsmiljön är viktig och 75 % anser dessutom att de kan påverka sin egen arbetsmiljö (enkät genomförd av Byggnadsarbetareförbundet år 2001).

Hur ska man då göra för att få igång ett fungerande arbetsmiljöarbete på bygget?

Foto: IVL

Åtgärdsstrappan

Risker i arbetsmiljön ska tas upp vid planeringen av bygget. Arbetet med skyddsåtgärder ska göras enligt en åtgärdsstrappa.

Det sista alternativet i åtgärdsstrappan är personlig skyddsutrustning.

I vissa fall är detta dock nödvändigt med t ex andningsskydd vid extremt dammande arbetsmoment.

När personlig skyddsutrustning används är endast bäraren skyddad. På bygget arbetar flera yrkesgrupper ofta nära varann.

Kom ihåg att om du enbart använder personlig skyddsutrustning kommer andra yrkesgrupper att bli exponerade för de luftföroreningar som du alstrar!

Här finns mer information:

- Arbetsmiljöverkets hemsida,

<http://www.av.se>

Där finns även föreskrifterna i pdf-form.

- Arbetsmiljöupplysningen,

<http://www.arbetsmiljoupplysningen.se>

- Arbetsmiljöplaner, AMP-guiden,

<http://www.ampguiden.net>

